

Tatjana Aleknienė, Lietuvos kultūros tyrimų institutas

Būti vabzdžiu Platono pasaulyje

Skirtingai nei Aristotelis, Platonas atskirai netyrinėjo biologijos klausimų. Įvairių rūšių vabzdžiai dialoguose pasirodo svarstant apie *žmogaus* gyvenimo būdo pasirinkimą, kaip pamokomųjų *mythoi* herojai. Mažai dialogus skaitęs nūdienos žmogus veikiausiai pamanytų, kad vabzdžiai Platono filosofijos pasaulyje galėtų vaizduoti žmonių menkumą arba įkyrumą („menka muselė“, „įkyrus kaip musė“...). Toks vaizdinys būtų veikiau neteisingas. *Faidone* svarstydamas apie sielų persikūnijimą priklausomai nuo žmogaus išsiugdyto gyvenimo būdo, Sokratas bites, vapsvas ir skruzdėles mini kaip *pilietines dorybes įgijusiems* žmonėms tenkančią reinkarnaciją. Nuo geriausiųjų (filosofų) sielų jos skiriasi tik

tuo, kad dorai (teisingai ir santūriai) gyvena neturėdamos tikro filosofinio mąstymo (be *philosophia* ir *nous*).

Negana to, vabzdžiai gali reprezentuoti ir aukščiausią atsidavimo *logoi* laipsnį (*Faidro* cikadų mitas). Galiausiai *Apologijoje* Sokratas savo filosofinę misiją tarp piliečių palygina su apsnūdusį žirgą (atėniečius rūpintis dorybe ir mąstymu) raginančiu *gyliu*.

Taigi, vabzdžiai Platono dialoguose siejami su protingojo sielos prado žadinimu ir ugdymu. Gali būti, kad *Apologijos* palyginimas su įkyriu vabzdžiu yra istoriškai autentiškas, ir galima atsargiai spėti, kad tai paskatino Platoną vabzdžius minėti juos siejant su protinguoju (o ne su geisminguoju ar ambicinguoju) sielos pradū.